Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk

V. Ammundsen og H. Fuglsang-Damgaard

Fra de sønderjydske Krigsfangers Hjemkomst.

1919.

VERDENSKRIGEN 1914-18

8°

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130019371574

0413

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

FRA DE SØNDERJYDSKE KRIGSFANGERS HJEMKOMST

TO TALER AF

VALDEMAR AMMUNDSEN

OG

H. FUGLSANG-DAMGAARD

lg 20. 1506

UDGIVET AF
DANMARKS KRISTELIGE STUDENTERFORBUND
O. LØHSE — KØBENHAVN 1919

FRA DE SØNDERJYDSKE KRIGSFANGERS HJEMKOMST

TO TALER AF

VALDEMAR AMMUNDSEN
OG
H. FUGLSANG-DAMGAARD

UDGIVET AF
DANMARKS KRISTELIGE STUDENTERFORBUND
O. LOHSE — KØBENHAVN 1919

DANSKHEDENS SEJR I SØNDERJYLLAND

TALE VED STUDENTERFESTEN
FOR SØNDERJYDSKE KRIGSFANGER
I WIVELS LOKALER
1. APRIL 1919

AF VALDEMAR AMMUNDSEN

TALE I GRUNDTVIGS HUS

VED DANMARKS KRISTELIGE STUDENTERFORBUNDS
FEST FOR SØNDERJYDSKE
KRIGSFANGER
5. APRIL 1919

AF H. FUGLSANG-DAMGAARD

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Missionstrykkeriet
(ved J. Fischmann)
København B.

Sønderjyllands Tilbagekomst til Danmark beror paa en dobbelt Sejr: Vestmagternes Sejr i Vaabenkampen og Danskhedens Sejr i Nationalitetskampen. Det er om denne sidste, jeg vil tale.

Foraaret 1914 bragte Halvtredsaarsmindet om 64. Tyskerne havde en ny Lejlighed til at gentage deres Forsikringer om, at den tyske Ørn aldrig slap det Bytte, den en Gang havde faaet i sine Kløer. De kunde holde pralende Sejrsfester paa selve Dybbøl, og Kejser Wilhelm udstedte til Dybbøldagen, 18. April, en Dagsbefaling til Hær og Flaade, der fejrede 1864 som Begyndelsen til det moderne Preussens Storhed og første Station paa Vejen til 1870.

Vi herovre holdt stilfærdige Mindefester. Vi smykkede Krigergravene paa vore Kirkegaarde; vi sang:

Slumrer sødt i Slesvigs Jord!
Dyrekøbt den blev ved Eder.

Vi følte, at vi trods Sorgen og Savnet ikke vilde bytte med Tyskerne. De havde Magten og Uretten; vi havde Savnet og Retten. De havde den udvortes Ejendoms-

ret; vi havde den aandelige. Landet var virkelig dyrekøbt for os. Og vi ejede det stadig i Kraft af de danskes Trofasthed.

Og Sønderjyderne derovre havde midt under Trykket en frejdig Følelse af, at det gik fremad. De oplevede at Nedgangen var standset, og det begyndte at gaa frem. I de overvejende danske Egne saa man det mærkelige, at adskillige unge fra hjemmetyske Familier fandt ind i de danske Rækker. De syntes, at dybest set var der Tomhed hos dem, der stillede sig paa Erobrernes Side; Livet var hos de danske, der byggede paa Fortiden og kæmpede for Fremtiden. Og nogle dernede følte, at nu var det Tid at gøre et Fremstød i de blandede og truede Egne. Paa Dybbøldagen bragte Flensborg Avis en Artikel, som hed Ottende Brigade. Som Oberst Scharffenberg med ottende Brigade havde foretaget et selvstændigt, heltemodigt Modstød under Stormen, saadan maatte Danskheden nu, hed det, til at tage Offensiven.

Om Sagernes virkelige Stilling maatte Tyskerne en Maaned senere aflægge Vidnesbyrd ved en Debat i det preussiske Herrehus 26. Maj. En Række Adelsmænd og Embedsmænd udstødte Klageraab over den danske Agitation i Nordslesvig og bønfaldt Regeringen om at komme den betrængte Tyskhed til Hjælp i dens Nød. Overborg-

mester Todsen i Flensborg sagde: Tyskerne er modløse; hvis det bliver saadan ved, vil Tyskheden i en overskuelig Fremtid blive tilintetgjort i mange Omraader af Nordslesvig. Rigskansler Bethmann-Hollweg lovede Regeringens Hjælp. Han talte mere brysk end sædvanlig, aabenbart under altysk Tryk, og vendte sig truende mod os Nord for Grænsen med Klage over officielle danske Personligheders Deltagelse i Nationalitetskampen.

14. Juni holdt Danskerne deres Aarsmøde i Haderslev. Og dette Hærskue viste i særlig Grad, at paa denne Side havde man aandelig talt Sejren, Frejdigheden, Fremtiden paa Fortidens Grund. Det var her, Rigsdagsmand H. P. Hanssen sluttede sin store Tale med at slynge Modstanderen fra Syd Hostrups Ord i Ansigtet

Du kan vel kro dig af Døgnets Kaar,
Og af Sejren, de har dig skabt.
Men du fører en Kamp imod tusinde Aar,
Og i den har du visselig tabt.

Faa Uger efter udbrød Krigen. Hvad den var, det sømmer det sig ikke for mig at tale til sønderjydske Soldater og Krigsfanger om. Det er Jer, som skal lære os.

Men nu — lad os kaste Blikket tilbage. Hvilken Forandring er der sket i de fem Aar siden Mindefesterne for 64?

Først med de tre Tyskhedens Repræsen-

tanter, vi nævnte. Bethmann-Hollweg er færdig. Havde han allerede i hin Debat om Slesvig bøjet sig for altysk Pres, saa vil han nu for bestandig staa som den velmenende, men svage Statsmand, der idelig ofrede sin egen Retsfølelse for Voldspolitikken og derfor altid tog det forkerte Skridt, fra Sønderrivelsen af Papirslappen til Undervandsbaadskrigen, og ledte sit Fædreland ud i Afgrunden. Og over ham staar Kejser Wilhelms Skikkelse for os. Han havde rigtig sagt, at 1864 blev Begyndelsen til 1870; men han har ikke drømt, at det ogsaa var Begyndelsen til November 1918, da han listede sig over Grænsen, trækkende efter sig en Lavine, der fik Bismarcks Værk og alle Tysklands ældgamle Throner til at rusle over Ende. Her har Begivenhederne selv fældet en Dom, overfor hvilken enhver anden menneskelig Dom kun bliver umyndig Tale.

Overborgmester Todsen svinger Pisken i Flensborg — endnu. Efter hans Syn paa Danskhedens smittende Evne forstaar vi saa levende, at han gør alt, hvad han kan, for at hindre flensborgske Børn i at komme til Danmark. Vi haaber dog, at det ikke skal lykkes ham at skjule, baade at vi gerne vil skaffe magre slesvigske Børn Kød paa Kroppen, hvad enten deres Forældre vil stemme dansk eller tysk, og at vi er

mange, som vilde føle det som en Jubel og ogsaa som forsonende over Tyskheden den Dag, da det afgørende meldtes, at Flensborg vilde med hjem til gamle Mor.

Men saa vi og I?

Ja, vi nynner igen: Slumrer sødt i Slesvigs Jord, og med en dybere Tone, naar vi tænker paa de 6000, som blev derude. Vi maa ganske vist noget omtyde Sangen. Vi har ikke mere Digterens romantiske Syn paa Krigen som saadan. Allerede før 1914 hadede vi den Bismarckske Blod- og Jernpolitik, og nu er Masken helt revet af dens forfærdelige Bøddelansigt. Og det er ikke i Slesvigs Jord, de 6000 hviler, men i Belgiens, Frankrigs og Ruslands. Det var ikke for Danmarks Ære, de slog, men for en fremmed, ja egentlig fjendtlig Stat og Politik. Og dog, alt hvad der fra sønderjydsk Side er ydet af Udholdenhed, Lidelse, Offer, er dybere set for Danmarks Ære. Vi føler de 6000 som vore døde; vi tænker paa dem med Ærbødighed og Tak. Og jeg tror, der er en hemmelighedsfuld Forbindelse mellem dette Blodoffer og den Glæde, vi nu oplever. Der var et Vers i Slumrer sødt, som man siden 64 plejede at udelade, Verset:

Mindets Fugl nu søge vil
Tit til Eder hen, I kære.

Det var vel, fordi man ikke kunde tage de sidste Linjer; men nu vil vi netop synge dem ud:

Slesvigs Land er atter vundet!
Blodet binder — med Jert Blod
Har I det for evig bundet.

Ved Tanken paa de døde staar vi overfor den vidunderlige Magt i det usynlige. Men forøvrigt har alt det vigtigste i den sønderjydske Kamp drejet sig om det usynlige. Derfor var det ikke underligt, om de, der kun regnede med det synlige, og for hvem den preussiske Kolos opfyldte Synsranden, maatte regne dem for Daarer, der haabede og troede paa en Genforening; nu har det vist sig, at disse kloge Folk, der mente netop at være Virkelighedskendere, de var just nærsynede.

Dette usynlige var først og fremmest Kærligheden til Hjemlandet og til os heroppe.

Næppe ret mange Steder i Verden kan man med en saadan Inderlighed som i Sønderjylland synge

Denne Bostavn er vor,
Og vi elsker den for,
Hvad den var, hvad den er, hvad den bliver igen.

Man mærker det idelig i Soldaterbrevene, hvordan Hjemstavnen er et Fristed for alle de trætte Tanker. Meget af sit bedste kunde man ikke skrive; men én

Ting kunde Tyskerne ikke forbyde: at holde saa meget af Slesvig, som man vilde, og at sige det.

Naar vi heroppe læste de Breve, saa vidste vi godt, at naar der taltes om Slesvig, saa mentes der tit: Slesvig sammen med Danmark. Og baade i disse Aar og før har meget af den bedste Fædrelandskærlighed heroppe været tændt og varmet af den Vished, at I holdt af os. Det gjorde Danmark større for os og kastede Glans over det. Nu ved vi godt, at vort Land har store Pletter, og at I dernede heller ikke er fri for det, der drager et Folks Liv nedad. Det hører netop til Fædrelandskærligheden virkelighedstro at se det og saa mandigt bekende

Mig fryder din Ros, din Ære,
Mig knuger din Sorg, dit Savn.
Hver Glans, hver Plet vil jeg bære,
Som falder paa Danmarks Navn.

Men vi tror tillige, at Kærligheden netop har et Øje for det usynlige, Idealet, Urbilledet af Folket, som ligger dybt nede i Folkets Sjæl, og som netop Kærligheden ved at tro derpaa kan elske frem til Virkelighed. Og saadan synes vi, at de bedste af Sønderjyderne har elsket dansk Folkenatur frem i renset og forklaret Skikkelse.

Saa var Kampen tillige en Kamp for Retten. Det gav en forunderlig Tryghed at

være overbevist om, at ethvert Menneske blot med almindelig Retsfølelse, hvis man ikke var forblindet, maatte indrømme Sønderjydernes Ret i Kravet om Modersmaal og Folkeliv og i deres Protest mod den meningsløse Løsrivelse fra det Land, de fra Urtiden hørte til. Det gav dem Vished, at med enhver Sejr for den danske Sag tilføjedes der Uretfærdighedens Rige et Nederlag. Men denne Tjeneste for Retten stillede ogsaa sine Krav. Den forlangte rene Midler, en Fægtning med aaben Pande, og naturligvis ogsaa Modstykket: at man ikke vilde gøre mod andre, hvad man følte som Uret, naar det blev øvet mod en selv. Fra Barndommen har jeg i Redaktør Jessen set en saadan Danskhedens Ridder. Men jeg har aldrig holdt saa meget af ham, som efter at det af Advokat Andersen i Haderslev er blevet oplyst, at denne Mand — med den skarpe Klinge og de mange Fængselsstraffe — ikke offentlig som et billigt Demonstrationsnummer, men fortroligt i Hjemmets snævreste Kreds sagde: »Naar vi kommer tilbage, saa skal vi beskytte Tyskerne.« Hvis vi kan fastholde det Adelssind, da vil vi altid knytte Sejren til vore Faner.

Thi den sønderjydske Kamp har endelig bundet i en Tro paa Rettens Sejr, paa at Tilværelsen ikke er meningsløs, men at der bag det hele ligger en sædelig Ver-

densorden og en Styrelse, som vel ingenlunde garanterer, at Retten i et givet Tilfælde ogsaa faar den ydre Magt, men som dog repræsenterer den højeste Retfærdighed, og hvortil vi trygt tør overlade Fremtiden, i den Vished, at det har slet ingen Hast for den, som tror. Heri vil ikke alle i denne Sal være enige. Men ikke blot vilde jeg personlig føle det, som om jeg fortav det bedste, hvis jeg ikke ved denne Fest førte os hen til det evige. Jeg vilde heller ikke give en sand Skildring af Sønderjydernes Kamp, hvis dette religiøse ikke kom til sin Ret. Det blev fra tysk Side de sidste Aar før Krigen gentagne Gange paa mærkelig Maade indrømmet, at den inderste Kraft i den danske Kamp var religiøs, og at overfor dette følte man sig netop ganske raadløs; den, der kæmpede i Bøn og Tro, ham kunde man ikke komme til Livs. Da de danske i Efteraaret første Gang igen kunde tale frit, ved det store Møde i Aabenraa, savnedes da heller ikke den Tone

Alt hvad Fædrene har kæmpet,
Mødrene har grædt,
Har den Herre stille lempet,
Saa vi vandt vor Ret.

Hos en Del Sønderjyder var dette religiøse en mere ubestemt Følelse, men mere og mere er det bleven afsløret, hvordan

hos en Kærne i det sønderjydske Folk det nationale Haab er bundet sammen med en ganske personlig og alvorlig Kristendom. Blandt alle de Vidnesbyrd om et jævnt og dog mærkelig rigt Sjæleliv, et rørende Sammenhold og Kammeratskab, som Soldaterbreve, Sange o. s. v. giver, vil de sikkert være de allermest holdbare, der har de Toner som hos Mikael Steffensen, naar han sætter det som Venskabets højeste Tjeneste at hjælpe hinanden nærmere til Gud, nærmere Jesus, og naar han hviler i, at alle Ting tjener dem til Gode, der elsker Gud.

Nu kommer I til os midt i en vild og oprørt Tid. Det nationale Spørgsmaal er endnu ikke løst; med Spænding venter vi, hvor Grænsen vil blive sat. Og Europa er inde i sociale Rystelser, som vil fortsætte sig, hvis vi ikke energisk skrider frem mod en bedre og retfærdigere Ordning i Verden. Her trænger vi til jeres Trofasthed, jeres Sammenhold, som har knyttet jer sammen i Skyttegrave og Fangelejre; vi trænger til den Alvor og Tro, som findes i den bedste Del af den sønderjydske Befolkning.

TALE I GRUNDTVIGS HUS

VED DANMARKS KRISTELIGE STUDENTERFORBUNDS FEST FOR SØNDERJYDSKE KRIGSFANGER 5. APRIL 1919

Kære danske Landsmænd!

Saa kom vi endelig tilbage til Eder efter fire, ja fem Aars Udlændighed. Det var en lang Tid, fordi det var en trang Tid. Det var Krigens forfærdelige Tid. Naar man søger efter en Overskrift, som man kunde sætte over dette Tidsrum, for sammenfattende at betegne dets væsentlige Indhold, saa burde man vælge Ordet: Nedbrydelse. Alt det, man hidindtil troede var skabt om end ikke for evig Tid, saa dog for en uoverskuelig Fremtid, faldt sammen. Store Riger, Verdensriger, oprettede ved Jern og Blod og underbyggede med Folkeundertrykkelse, Vold og Tvang, Riger, som Nabolandene havde skælvet for, viste sig at være Kolosser paa Lerfødder. Tilbedte Idoler som Militarisme og Imperialisme aabenbarede sig i deres hele Hulhed som

kalkede Grave. Der fandt og finder en Omvurdering af alle Værdier Sted. Efter Blodsudgydelsernes Ophør begynder Borgerkrigene at sønderflænge Folkelegemerne, og ingen ved, hvad Fremtiden vil bringe det stakkels forpinte Europa Sandelig, en Nedbrydelsens Tid. Og det sørgelige er jo, at Menneskene ikke staar eller ikke engang kan staa som passive Tilskuere ved dette grufulde Drama. Nej, det er netop Menneskene, som maa lide og stride, pines og plages, lemlæstes og dø. Og Menneskeheden har lidt forfærdeligt, ubeskriveligt. De vil kunne overbevise Dem om det, hvis De vil følge med mig ud til Flanderns og Frankrigs blodmættede Marker, ud til den Ødelæggelsens Vederstyggelighed, ud til de Tusinder af Grave og de sammensunkne, forhen saa blomstrende Landsbyer. Nu er Landet en Kirkegaard. Dette Landskab gennemskæres paa kryds og tværs af gule Striber, det er Skyttegravene. Der stod de i Regn og Storm, i Slud og Pløre. De lignede mere Lerklumper end levende Mennesker. Men bag Lerhylstrene bankede varme Hjerter, som længtes med fortærende Længsel efter disse Rædslers Ophør. Der stod de og ventede paa Døden. Den kom, naar Gravene overdængedes med Granater af alle Kalibre, naar de giftige Gasarter lumskeligen kom trækkende, usynlige, men

sikkert dræbende. Døden er i sig selv uhyggelig, men i sin allerfrygteligste Skikkelse viser den sig dog paa Slagmarken. Jeg saa den i hele dens Grufuldhed efter Slaget ved Pilkelm (1. Juni 1915). Englænderne havde angrebet og taget den tyske Skyttegrav, men blev ved et Modangreb kastede ud igen. Jeg stod dengang ved Sanitetskorpset, og vi havde blandt andet den Opgave at hente de døde ud af Skyttegraven, for at de kunde blive jordfæstede paa den bag ved Fronten liggende Soldaterkirkegaard. Vi slæbte Dag og Nat, og da de saa endelig alle var samlede, laa der vistnok omkring ved halvtredssindstyve ved Siden af hinanden. Jeg gik langs med den lange Række, løftede nogle af Dugene op, som barmhjertigt skjulte over de frygtelige Lemlæstelser, over de blege, blodige Ansigter og de brustne Blikke. Her manglede en Arm, der et Ben, der vælder Indvoldene ud, der er Hovedet kløvet, saa Hjernen er blottet. Ormene havde allerede i den varme Junimaaned begyndt deres Ødelæggelsesværk. Luften var forpestet af den væmmelige Liglugt. — Paa mangen en Haand saa jeg Trolovelsesringen, og Taarerne fyldte Øjet, naar Tankerne gled hen til den store Skare af Enker og faderløse Børn, som sukkede og længtes, sultede og græd over hele Europa. Kan De ikke nok forstaa, at man i saadant et

Øjeblik i sit Hjertes Vaande og Fortvivlelse sender et anklagende Skrig op imod Guds Himmel og næsten truende udbryder: Hvor kan du, som er Kærlighedens og Retfærdighedens Gud, tillade, at dine Menneskebørn, som du skabte i dit Billede, saaledes sønderriver og sønderflænger, sønderlemmer og sønderskærer hinanden som Markens vilde Dyr? — Kan De ikke nok forstaa, at der kunde lægge sig saa tungt, saa knugende et Mørke om Hjertet, at alt, hvad man før havde søgt sin Styrke i og slaaet sin Lid til, ligesom opløste sig i en Taage, saa man hvert Øjeblik maatte frygte at styrte ned i Haabløshedens dybe Afgrund I saadan en Time var det, at det Skrig trængte frem af et forpint Menneskebryst: Min Gud, min Gud. hvorfor har du forladt mig?

Men naar saa Mørket blev mest truende, og jeg flygtede hen til Gud i Bøn og bad: Hvis du er til, o Gud, og du er jo til, saa vis dig for mig og hjælp mig, — saa var det, som om der langt borte i Mørket steg en Skikkelse frem, som var mig saa bekendt og som jeg elskede fra mine Barndomsdage. Det var Jesus af Nazaret. Og han udbredte sine Arme, sine aabne Frelserarme imod mig og imod alle dem, som som laa der, og imod alle dem, som dèr led, og sagde til dem: Kommer hid til mig alle I, som lider og strider og bløder og

dør, alle I, som fortvivler og slides op af Eders Fortvivlelse. Jeg vil give Eder Hvile. Jeg vil oprette Eders nedbøjede Sjæle og berolige Eders brusende Hjerter. Bi efter Gud. Han skal nok hjælpe Eder, naar Eders Nød er størst. Og han hjalp.

Det er det store for mig, at alt det gode, som jeg havde Lejlighed til at komme i Berøring med i denne Rædslernes Tid, da det onde var sluppet løs, det kom fra Jesus af Nazaret eller fra de Mennesker, som var gennemtrængte, gennemvarmede af hans Aand, Udsendingene fra K. F. U. M., fra kristelig Studenterforening og kristeligt Studenterforbund, Præster og Lægfolk, som kom til os og kastede saa meget Lys over vor trange Tilværelse i Fangelejren, at vi mindes dem med uudslettelig Tak, fordi de gjorde Fangenskabet til den Oplevelse for os, som kan og vil sætte sit forædlende og opad dragende Præg paa alle vore kommende Dage, var drevne af Kristi Kærlighed. Det store Arbejde, som Røde Kors udførte for at staa dem bi, som lider, skete i Korsets, i Kristi Kærligheds Tegn. Det var for mig det største, naar jeg maatte tale til mine Kammerater om den Kærlighed og om den Fred, som Han kan give allerede her paa vor urolige Jord, om den Fred, som Verden aldrig vil forstaa, fordi den ikke kender den. Jeg blev ikke træt

af at tale med og til dem om Augustins gamle Ord: Vort Hjerte er uroligt indeni os, indtil det hviler i dig, Herre, — og om den Guds Fred, som overgaar al Forstand og kan bevare vore Hjerter og Tanker i Jesus Kristus, vor Herre.

Han var vor Hjælper i Nød og Død.

I Nøden.

En af vore Venner havde modtaget det tunge Budskab, at de tyske Myndigheder af uforklarlige og uforstaaelige Grunde havde lagt Beslag paa hele hans Ejendom. Alt, hvad han havde arbejdet og slidt for, var mistet, han selv fjernt fra Hjemmet, Hustru og Børn i Nød. Som den kærlige Fader, han var, led han ganske forfærdelige Kvaler ved Tanken om sin Families Skæbne og den mørke, uvisse Fremtid, saa det var næsten en Umulighed at faa ham trøstet. Saa gik vi i Ensomhed, og jeg læste for ham af Guds evige Ord, og vi talte og bad sammen, og saa skete det vidunderlige, at han blev stærk og fattet og bar sin Byrde i Taalmodighed. Gud gav ham daglig ny Kraft.

Han var ogsaa vor Hjælp i Døden.

Desværre kom jo ikke alle, som naaede at slippe i Fangenskab, hjem til Sønderjylland. Fem Kammerater blev dernede. De hviler nu paa Aurillacs stille Kirkegaard under de tavse Cypresser i Sydfrank-

rigs Jord. Haardt er det at dø langt borte fra dem, man elsker, vemodigt at staa ved en aaben Grav i fremmed Land. En af de sidste, som gik bort, var en ung Mand fra Kristiansfeld-Egnen. Han var bleven indlagt paa Hospitalet og sendte Bud efter mig Dagen før han døde. Dèr laa han bleg og udtæret, men alligevel med en forunderlig Glans i Øjet og en lysende Fred udbredt over hele Ansigtet. Han drog mig ned til sig og lagde sin Arm om min Hals, og saa begyndte han at fortælle, først langsomt, saa hurtigere, og han sagde:

»Jeg har ladet dig hente for at sige dig, at jeg skal dø. Jeg ved det nok, men jeg er slet ikke bange, for jeg har Fred med Jesus. Jeg gaar hjem til ham. Men nu vilde jeg bede dig om at hilse min Mor. Jeg vilde ellers saa gerne have set hende endnu en Gang. Nu har hun og jeg ventet i tre lange Aar. Det faar jeg nu ikke Lov til. Men sig til hende, at hun maa ikke græde, for jeg gaar hjem til Jesus. Der skal vi saa engang mødes. Aa, jeg er saa glad, saa glad.« Det gentog han atter og atter: Jeg er saa glad.

Se, saadan kan Jesus give Kraft til at dø i det fremmede med Glæde og med Fred. Ja, sandelig, han er Opstandelsen og Livet, og hver den, som tror paa ham, om han end dør, saa skal han dog leve.

Og har Krigen end lært mig, at alt i Verden er flydende, omskifteligt og forkrænkeligt, saa har den paa den anden Side aabnet mit Øje og mit Hjerte for den store, uomstødelige Sandhed, at der er noget, som bliver evindeligt, noget, som bliver uforanderligt i al den Omskiftelse, og det er den evige Gud og Freden i hans Søn, Jesus Kristus.

Og skulde jeg til Slut ud fra mine Erfaringer i Krig og Fangenskab udtale et brændende Ønske for vort Folks og Fædrelands Fremtid, saa er det det, at Jesus maatte komme mere og mere ind i Danmarks Liv.

Hvor Jesus kommer ind i Huset,
Og hans den søde Hilsens Fred
Har alle Hjerter gennemsuset
Og sænket sig i Sjælen ned,
Der bli'r det stille, lyst og mildt,
Der enes det, som før var skilt.

H. Fuglsang-Damgaard